

Inleiding

Natuur en economie staan in het bosbeheer veelal en wellicht meer dan strikt noodzakelijk op gespannen voet met elkaar. Hoewel het bestaan van negatieve externe effecten die verbonden zijn met de huidige vormen van voortbrenging van hout wel erkend wordt, geeft de concrete en uitdrukkelijke afweging van belangen van natuur en economie nog veel moeilijkheden. De betekenis van dood hout voor boslevensgemeenschappen is in Nederland zelden of nooit serieus in de afweging en de besluitvorming meegenomen. Alleen de benadering als "schade-aspect"/opbrengstverlies heeft concrete weerslag in de besluitvorming gevonden, bijvoorbeeld in de Bosschap-verordening Schadelijke Dieren.

Het materiële object van natuurbeheer omvat de biologische organisatie van levensgemeenschappen in hun betrokkenheid op menselijk ingrijpen. De laatste jaren staat natuurbeheer in bossen in toenemende mate in de belangstelling, in het bijzonder waar het zich richt op het herstel van natuurlijke regulatie- en selectiemechanismen in boslevensgemeenschappen, waarbij de levensgemeenschappen bij voorkeur uit groeiplaats-eigen soorten bestaan. Het materiële object van bosbouw omvat het ingrijpen van de mens ten behoeve van zichzelf op bomen binnen en buiten bosverband, bosbouw richt zich op bos en "houtopstanden in wijde zin".

De belangen-overlap tussen beide vakgebieden vloeit enerzijds voort uit de noodzaak natuur als productiefactor duurzaam in stand te houden en anderzijds voorwaarden te scheppen om natuur zichzelf duurzaam in stand te laten houden.

In dit kader vormt zowel in het natuurbeheer als in de bosbouw de ecologische betekenis van processen als bevreemdings-, predatie- en ook stervensprocessen een veronachtzaamd thema. De ecologische betekenis van het verval van bomen is een onderwerp dat in beginsel voor beide vakgebieden van belang is.

Mede op grond van het bovenstaande rees het vermoeden dat de in de praktijk veelal geuite vrees voor de aanwezigheid van dood hout eerder voortkomt uit een, op gebrek aan samenhangende kennis gebaseerde weerstand om zich daadwerkelijk met de kwestie bezig te houden, dan op feitelijke gronden. De wens

om her en der aanwezige ad hoc kennis bij elkaar te brengen bracht de Stichting Natuur en Milieu en de Stichting Kritisch Bosbeheer tot een gezamenlijk initiatief voor een themanummer van het Nederlands Bosbouw tijdschrift dat gewijd zou zijn aan de betekenis van dood hout voor boslevensgemeenschappen.

"Dood hout" dient hierbij ruim geïnterpreteerd te worden: ook afstervend hout en reeds weggerot hout in een massief houtlichaam, dus holle bomen en boomholten, zijn hieronder gerekend.

Dank en waardering van de gastredactie gaan uit naar de vele auteurs die bereid zijn gevonden en die ondanks gebrek aan een goede documentatie-ingang op dit onderwerp, ondanks gebrek aan systematische gegevens en onderzoek, en ten koste van veel tijd, werk en inventiviteit er in geslaagd zijn zulke goede artikelen te produceren. De nieuwigheid van het onderwerp maakte veel overleg nodig, en dit heeft helaas wel tot gevolg gehad dat de verschijning van dit nummer vertraagd is.

Desondanks wil dit themanummer zeker niet preten-deren een overzichtswerk te zijn. Daarvoor bleven te vele facetten onbelicht waarvoor geen auteurs gevonden konden worden, (bijvoorbeeld over de rol van dood hout in kringloopprocessen, het ontstaansproces van een dood hout voorraad in bos, ruimtelijke werkingsaspecten van dood hout, herpetofaunistische aspecten, esthetische aspecten, e.d.) Ook is het duidelijk dat over zaken van beheer en beleid het laatste woord nog lang niet gezegd is.

Een themanummer over de ecologische betekenis van dood hout kan licht de indruk wekken alsof overal, in alle bossen, nu maar eens de hoeveelheid dood hout moet worden opgejaagd, alsof dood hout een doel op zich is. Dit is evenwel uitdrukkelijk niet de bedoeling! De eventueel gewenste kwaliteiten en kwantiteiten van dood hout worden immers niet alleen bepaald door structurele en situationele factoren, maar ook door maatschappelijke factoren. Dit wil zeggen dat de eventueel gewenste hoeveelheid en aard van dood hout mede een functie zijn van een uitdrukkelijke afweging van beheersdoelstellingen, die uiteindelijk bepaalt welk beheer gewenst is. In dit beheer kan vergroting

van de hoeveelheid dood hout een instrumentele rol spelen ter vergroting van de natuurwaarde. Dood hout is evenwel noch de enige, noch de voornaamste toetssteen van bosbeheer.

Indien men dit voor ogen houdt kan dit themanummer mogelijk een eerste stap en stimulans zijn voor het be-

wust inbouwen van verantwoorde, door dood hout gedragen processen en kleine levensgemeenschappen in het bosbeheer binnen bosbouw en natuurbeheer, voor inbouwing in onderzoek, voorlichting, beleid, planning, beheer, aandacht en waardering. In dat geval beschouwen wij de opzet als geslaagd.

De gastredacteuren,
R. Cosijn
R. A. A. Oldeman
C. W. Stortenbeker